

Стукало В.І., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Філик Н.В., к.ю.н., доцент

ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Актуальність досліджуваного питання вбачається в тому, що на сьогоднішній день питання визначення місця держави в сфері цивільно-правових відносин, в тому числі серед інших суб'єктів, є досить дискусійним через ряд суперечностей як серед науковців, так і в сфері нормативного закріплення. З огляду на вищевказане, аналіз питання надасть можливість окреслити межі участі держави у цивільних відносинах.

Отже, перш за все зазначимо, що держава як учасник цивільних відносин фігурує у положеннях ч. 2 ст. 2 ЦК. Там вона визначається як один із суб'єктів публічного права [1]. Проте, не заважаючи на відсутність законодавчо визначеного закріплення факту відношення держави до юридичної особи, необхідно констатувати, що на практиці даний факт простежується завдяки тому, що держава виступає у цивільних відносинах через органи державної влади, які не виступають при цьому в ролі владно-розпорядчого суб'єкта публічного права, а діють як рівні у правах з іншими учасниками цивільно-правових відносин.

Іншим питанням є приватноправовий характер держави як суб'єкт цивільних правовідносин. Так, аналізуючи положення сучасної цивільно-правової науки, а також нормативно-правових актів, доцільно наголосити на тому, що для участі публічно-правового утворення у цивільних відносинах виникає необхідність отримання ним статусу юридичної особи публічного права. Таким чином, потрібно відмітити, що юридична особа повинна синтезувати в собі не тільки ознаки присутні корпорації, але й ознаки, які присутні державі як суб'єкту права [3, с. 7]. Враховуючи вищевказане, на нашу думку потрібно зазначити, що в національному законодавстві доцільно емпірично втілити невивистачаючі теоретичні положення щодо закріплення правосуб'єктності держави як юридичної особи приватного права, застосовуючи досвід прогресивних країн світу. Зокрема в Грузії, стаття 24 Цивільного кодексу передбачає, що держава та місцеві самоврядні одиниці беруть участь у цивільно-правових відносинах, так само як й юридичні особи приватного права [2].

Потрібно звернути увагу, що держава за своїми ознаками відрізняється від інших суб'єктів, адже задля вирішення суспільно важливих завдань, за загальним правилом, не має законодавчо визначених повноважень щодо зміни певних норм, а також певним чином впливати на інших суб'єктів цивільно-правових відносин. Адже вищенаведена ситуація може значно підірвати засади цивільного законодавства. Таким чином, держава повинна виступати у цивільних відносинах на рівних засадах поряд із іншими учасниками, окрім випадків передбачених національним законодавством. Окрім того, однією із суттєвих відмінностей є також процедура створення та припинення діяльності, адже це можливо не відповідно до цивільного законодавства, а за допомогою механізму міжнародно-правового визнання держави [4, с. 67].

Необхідно наголосити, що держава наділена необхідним обсягом правосуб'єктності, що дозволяє брати участь у закріплених та рівних для будь якого суб'єкта на національному рівні майнових відносинах, не втрачаючи при цьому своїх владних повноважень. Вищенаведені факти дають підставу стверджувати про самостійне місце держави серед суб'єктів цивільно-правових відносин.

Враховуючи особливості досліджуваного питання, необхідно зробити висновок, що державу слід вважати учасником цивільних відносин, яка є носієм одразу двох видів правосуб'єктності. Проте, у зв'язку з тим, що вона виступає публічно-правовим утворенням, вона має особливий статус, який відрізняє державу від інших суб'єктів цивільно-правових відносин. Окрім того, подібне положення даного суб'єкта може також впливати на відповідні майнові відносини, у випадках, передбачених нормами законодавства і лише завдяки похідним від держави суб'єктам, таким як органам державної влади.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Гражданский кодекс Грузии от 26 июня 1997 г. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/31702/75/ru/pdf>.
3. Коструба А.В. Держава в системі суб'єктів цивільного права України. Вісник Національної академії правових наук України. 2017. № 4. С. 67-77.
4. Первомайський О.О. Щодо поняття суб'єкта публічного права як учасника цивільних відносин. Приватне право і підприємництво. 2016. Вип. 15. С. 65-69.